

VOYAGA YETMAGANLAR O'RTASIDA GIYOHVANDLIKNI OLDINI OLISH CHORA-TADBIRLARINING SAMARADORLIGINI OSHIRISH

Raxmatov Umrzoq Nusratovich

Jamoat xavfsizligi universiteti

Magistratura tinglovchisi

Kalit so'zlar: ta'lim dasturlar, xavfsiz muhit, chora-tadbirlar, strategiyalar, rehabilitatsiya

Kirish: Voyaga etmaganlar o'rtasida giyohvandlikning tarqalishi shoshilinch e'tiborni talab qiladigan dolzarb masaladir. Ushbu muammoga qarshi samarali kurashish uchun profilaktikaga qaratilgan kompleks huquqiy chora-tadbirlarni amalga oshirish muhim ahamiyatga ega. Mavjud strategiyalarni mustahkamlash va yangi siyosatlarni joriy etish orqali biz voyaga yetmaganlar uchun xavfsizroq muhit yaratib, kelajak avlodni giyohvandlikning halokatli oqibatlaridan himoya qila olamiz.

Ta'lim dasturlarini kuchaytirish: a) Giyohvand moddalarni iste'mol qilish bo'yicha majburiy ta'lim: Giyohvand moddalarni iste'mol qilish bilan bog'liq xavflar haqida xabardorlikni oshirish uchun maktablarda giyohvand moddalarni iste'mol qilish bo'yicha majburiy ta'lim dasturlarini yaratish. Ushbu dasturlar giyohvandlikning jismoniy, hissiy va ijtimoiy oqibatlarini ta'kidlab, yoshga mos ma'lumotlarni taqdim etishi kerak. b) Pedagoglar uchun treninglar: voyaga etmaganlar o'rtasida giyohvandlik belgilarini aniqlash bo'yicha o'qituvchilar, maslahatchilar va maktab xodimlari uchun ixtisoslashtirilgan treninglar o'tkazish, faol aralashuv, tegishli yordam va tavsiyalar berish.

Hamkorlikdagi harakatlar: a) Ota-onalar ishtiroki: ota-onalarni bolalarida giyohvandlikning dastlabki belgilarini aniqlash va bartaraf etish uchun zarur bo'lgan bilim va ko'nikmalar bilan jihozlash uchun seminarlar, yordam guruhlari va ta'lim resurslari orqali ota-onalarning ishtirokini rag'batlantirish. b) Jamoatchilikka yordam berish dasturlari: Giyohvandlikka qarshi kampaniyalar, seminarlar va seminarlar tashkil etish uchun maktablar, huquqni

muhofaza qilish idoralari, sog'liqni saqlash xodimlari va jamoat tashkilotlari o'rtasidagi hamkorlikka ko'maklashish. Ushbu tashabbuslar voyaga etmaganlar va ularning oilalarini profilaktika tadbirlariga faol jalb qilishi mumkin.

Tartibga solish va nazoratni kuchaytirish: a) Huquqni muhofaza qilish tizimini kuchaytirish: voyaga yetmaganlarga qaratilgan giyohvand moddalar savdosi tarmoqlariga qarshi kurashish uchun huquqni muhofaza qilish organlari o'rtasidagi hamkorlikni kuchaytirish. Kuchli kuzatuv, razvedka ma'lumotlarini yig'ish va tezroq javob berish vaqtlari juda muhim. b) Giyohvandlik bilan bog'liq huquqbuzarliklar uchun qat'iy jazolar: voyaga yetmaganlarga giyohvandlik vositalari yetkazib berish bilan shug'ullanuvchi shaxslarga nisbatan qattiqroq huquqiy oqibatlarni qo'llash, jazoning jinoyatning og'irligiga mos kelishini ta'minlash. Bu kuchli to'xtatuvchi vosita bo'lib, voyaga etmaganlarning giyohvand moddalar savdosida ekspluatatsiyasiga yo'l qo'yilmasligi haqida aniq xabar berishi kerak.

Foydali davolanish va rehabilitatsiya xizmatlari: a) Davolash markazlarini moliyalashtirishni ko'paytirish: voyaga etmaganlarni giyohvandlikdan davolashga ixtisoslashgan rehabilitatsiya markazlari salohiyatini kengaytirish uchun qo'shimcha resurslarni ajratish. Bu ta'sirlangan shaxslarning maslahat, terapiya va qo'llab-quvvatlash guruhlarini o'z ichiga olgan yuqori sifatli yordamga ega bo'lishini ta'minlaydi. b) Davolashga yaxlit yondashuv: nafaqat giyohvandlikka qarshi kurashishga qaratilgan, balki voyaga etmaganlar o'rtasida giyohvandlikka olib keladigan ruhiy salomatlik buzilishlari, oila dinamikasi va ijtimoiy-iqtisodiy sharoitlar kabi asosiy omillarni ko'rib chiqadigan kompleks yondashuvni qabul qilish.

Texnologiya va onlayn xavfsizlik choralari: a) Internet monitoringi va ta'lim: Onlayn xavfsizlik choralari kuchaytirish, jumladan, giyohvand moddalarni iste'mol qilishni targ'ib qiluvchi saytlarga kirishni blokirovka qilish va voyaga etmaganlarga internetdan xavfsiz foydalanish bo'yicha o'quv materiallarini taqdim etish uchun texnologiya kompaniyalari va internet provayderlari bilan hamkorlik qilish. b) Raqamli ta'lim platformalari: voyaga etmaganlarga tengdoshlarining bosimiga qarshi turish va ongli tanlov qilish uchun bilim va ko'nikmalarga ega bo'lish uchun yoshga mos ma'lumot, resurslar va qo'llab-quvvatlash tarmoqlarini tarqatish uchun onlayn platformalardan foydalanish.

1970 yilgacha bo'lgan profilaktika harakatlari axborot taqchilligiga asoslangan edi. Taxminlarga ko'ra, bolalar giyohvand moddalarni iste'mol qilish oqibatlarini haqida yetarlibilimga ega emaslar. Shunday qilib, profilaktika harakatlari axborotni tarqatish bilan bog'liq. 1970-1980 yillar davomida profilaktika harakatlari ijtimoiy va shaxslararo ta'sir modellariga qaratildi.

Ushbu yondashuv asosida yotgan nazariya yoshlarning giyohvandlik va alkogol bilan tajriba o'tkazganligini, chunki ular tashqi bosimlarga qarshi turish uchun o'zlarining ichki qadriyatlar tizimini to'liq rivojlantirmaganligini taxmin qildilar. 1990-yillardagi profilaktika dasturlari keng qamrovli tizimli yondashuvni taklif qiladi. Ular tadqiqotga asoslangan, yoshga mos, madaniy jihatdan mos keladigan interaktiv qarshilik modellari.

Ushbu profilaktika dasturlari ijtimoiy qarshilik ko'nikmalarini o'rgatish va normativ ta'limni o'z ichiga olgan maktabga asoslangan o'quv dasturlari yordamida xavf omillarini kamaytirish bilan birga himoya omillarini targ'ib qiladi. Ijtimoiy qarshilik ko'nikmalarini o'rgatish ko'plab etnik guruhlar uchun osongina moslashtirilgan ko'rinadi.

Normativ ta'lim talabalarga ko'pchilik yoshlar giyohvand moddalarni iste'mol qilmasligini o'rgatadi. Faol ta'lim usullari passiv didaktikadan farqli o'laroq, asosiy o'qitish usuli hisoblanadi. Ushbu dasturlarda kichik guruhlar, rolli o'yinlar va interfaol ta'lim usullari majburiydir.

Bolalarning maktabgacha yoshdan to yoshligigacha bo'lgan davrda profilaktika bo'yicha o'quv dasturlari ishlab chiqilgan. Yosh bolalarda spirtli ichimliklarni iste'mol qilish va giyohvand moddalarni iste'mol qilish uchun bosim o'tkazish ehtimoli ko'proq. Bolalar, shuningdek, o'tish davrida giyohvand moddalarni iste'mol qilish vasvasalariga tobora ko'proq moyil. O'smirlik davri giyohvand moddalarni iste'mol qilish uchun eng katta xavfni anglatadi.

Xulosa

Xulosa qilib aytish mumkinki, voyaga yetmaganlar o'rtasida giyohvandlikning oldini olish chora-tadbirlari samaradorligini oshirish turli strategiya va yondashuvlarni talab qiluvchi ko'p qirrali vazifadir. Giyohvandlikning oldini olish dasturlarida tavsiya etilgan strategiyalarni amalga oshirish voyaga yetmaganlarga ongli qarorlar qabul qilish va sog'lom, giyohvandliksiz hayot kechirish imkonini beradi. Aynan jamoaviy sa'y-harakatlar va hamkorlik orqali biz yoshlarimiz uchun xavfsizroq va istiqbolli kelajakni yaratishimiz mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Schwartz RH, Hayden GF, Getson PR, DiPaola Ichimlik naqshlari va ijtimoiy oqibatlarini: ikkita xususiy pediatriya amaliyotida o'rta sinf o'smirlarini o'rganish. *Pediatriya*. 1986 yil
2. Smit DE, Schwartz RH, Martin DM O'smirlar tomonidan og'ir kokain foydalanish. *Pediatriya*. 1989 yil
3. Kornelius MD, Taylor PM, Geva D, Day NL O'smirlar orasida prenatal tamaki va marixuanadan foydalanish: naslning homiladorlik yoshi, o'sishi va morfologiyasiga ta'siri. *Pediatriya*. 1995 yil
4. Fridman AS, Kramer SK, Reisher C, Granick Katta yoshli afro-amerikalik erkaklar va ayollar (gender farqlari) jamoat namunasida giyohvand moddalarni iste'mol qilishning noqonuniy va zo'ravon xatti-harakatlar bilan aloqasi.